

Pacea americană în Federația Ucraineană

O pace necesară pentru menținerea granițelor Ucrainei

Războiul din Ucraina s-a dovedit a fi de fapt o confruntare între Statele Unite și Rusia, fiecare obținând și susținerea altor state, primele, încă de la început, având alături structurile NATO și ale U. E. (2)

Războiul, început încă din 2014, prin controlul anglo-american instituit la Kiev după lovitura de stat, (3) urmată de prima intervenție a Rusiei în sudul Ucrainei, e bazat pe interese economice, de control a resurselor energetice și de materii prime, de

utilizarea unei forțe de muncă ieftine și calificate, dar și pe obținerea unor poziții strategice. (4)

Amplificată prin invazia Rusiei din 2022, confruntarea s-a realizat cu prețul unor imense pierde economice și umane din partea Ucrainei și Rusiei, (peste 1 milion de oameni) precum și a unor pierderi economice din partea altor state, în special europene, ce au fost atrase în conflict. (5)

Aceste costuri impun găsirea unei soluții politice cu încheierea unei păci printr-un acord care să dureze, rezolvând problemele existente în spațiul ucrainean încă de la începutul anilor 90:

- garanții de securitate pentru cele două părți aflate direct în conflict
- definitivarea procesului de formare a unui stat ucrainean, constituit într-o mare grabă și după cum s-a văzut într-o formă provizorie, în 1991.

Aceasta implica nu doar acceptarea granițelor Ucrainei ci și modul de organizare administrativ-teritorială a unui astfel de stat, o abordare a poziției politico-militare a sa în plan internațional, precum și rezolvarea problemei minorităților care trăiesc în Ucraina.

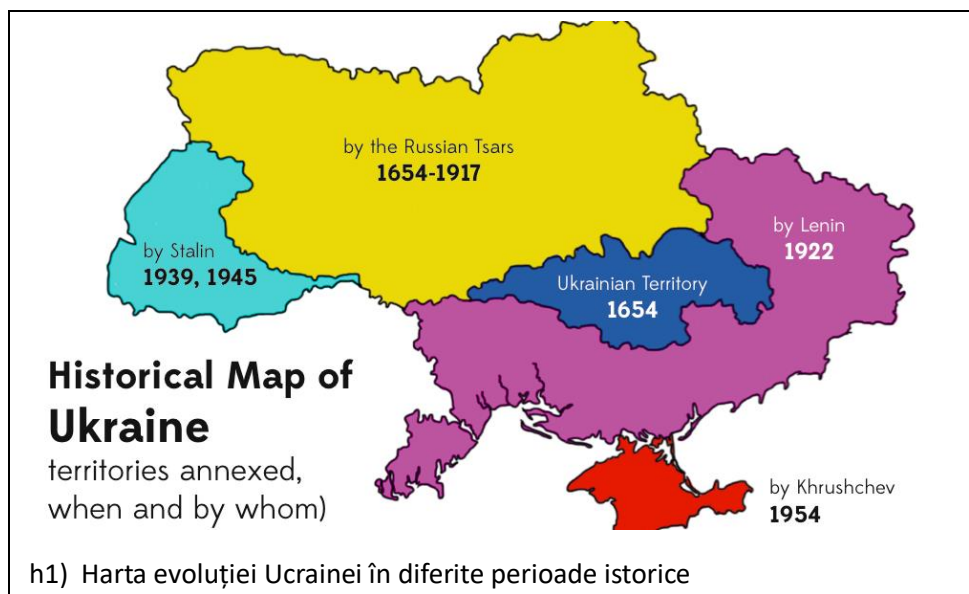
Apariția în Evul Mediu a unui stat ucrainean, de sine stătător a fost de scurtă durată, ulterior ucrainenii fiind anexați la statele vecine precum Polonia, Lituania, Rusia. (6)

Evoluția istorică a dus și la modificări teritoriale, pe care poporul ucrainean nu a putut să le decidă în deplină libertate.

La începutul epocii contemporane, după Primul Război Mondial, s-a format o Ucraină cu o stabilitate mai îndelungată, prin constituirea Ucrainei Sovietice (7) ce avea caracteristicile unei regiuni administrative în cadrul URSS.

Față de nucleul din evul mediu acest stat/regiune administrativă reunea mai multe teritorii atribuite în timp de Rusia sau U.R.S.S. în care a fost inclusă din sec XVII (h1), fără a se rezolva problemele legate de minoritățile etnice, granițele istorice, specificul economic și legăturile

economice care au marcat constituirea și desăvârșirea statelor naționale în veacul al XIX lea și începutul secolului XX.

Dezmembrarea URSS, în 1991, s-a făcut tot ca o reorganizare administrativă, în cadrul unei comunități post-sovietice, când de fapt era vorba de apariția unor state independente. (8)

Ucraina post-sovietică nu mai putea exista ca și o Ucraină Sovietică, în care elementele de care am vorbit mai sus, istorice, economice, etnice, să fie subordonate, uneori ignorate, în favoarea rezolvării elementelor de natură socială, ce vizau raporturile între clasele sociale.

Iată de ce Ucraina nu poate fi reconstituită așa cum a fost ea pe vremea Ucrainei Sovietice, ci în realitate trebuie reconstruită, în mare măsură procesul semănând cu cel din fosta Iugoslavie.

Un precedent: Pacea realizată de S.U.A. în Bosnia și Herțegovina

Pentru fosta Iugoslavie, respectiv Bosnia-Herțegovina, Statele Unite (susținute și de alte state ale NATO), care au impus pacea în conflictul cu Serbia, (9) au găsit prin acordul de la Dayton (10) o soluție ce poate fi aplicată Ucrainei în condițiile similare ale existenței unor comunități etnice diferite, între care există tensiuni ce au alimentat confruntarea dintre marile puteri.

Astfel Bosnia-Herțegovina cuprinde Federația Bosnia și Herțegovina, dominată în comun de bosniaci și croați, deși sunt și unele structuri separate ale celor două comunități (11) (existând organizate cantoane în care controlul e asigurat de una din cele două comunități). (12)

O a doua structură este a Republica Srpska, în care controlul îl au sârbii, dar mai există și o mică unitate teritorială, Districtul Brčko, în care administrația e asigurată în comun de celelalte două structuri și cuprinde împreună sârbi, croați și bosniaci. (13) (h 2) Organizarea actuală a permis păstrarea granițelor fostei Republici Bosnia-Herțegovina, din vremea Iugoslaviei, dar a ținut

seama și de realitățile istorice și etnice, fiind promovată de S.U.A. ca o soluție modernă și democratică.

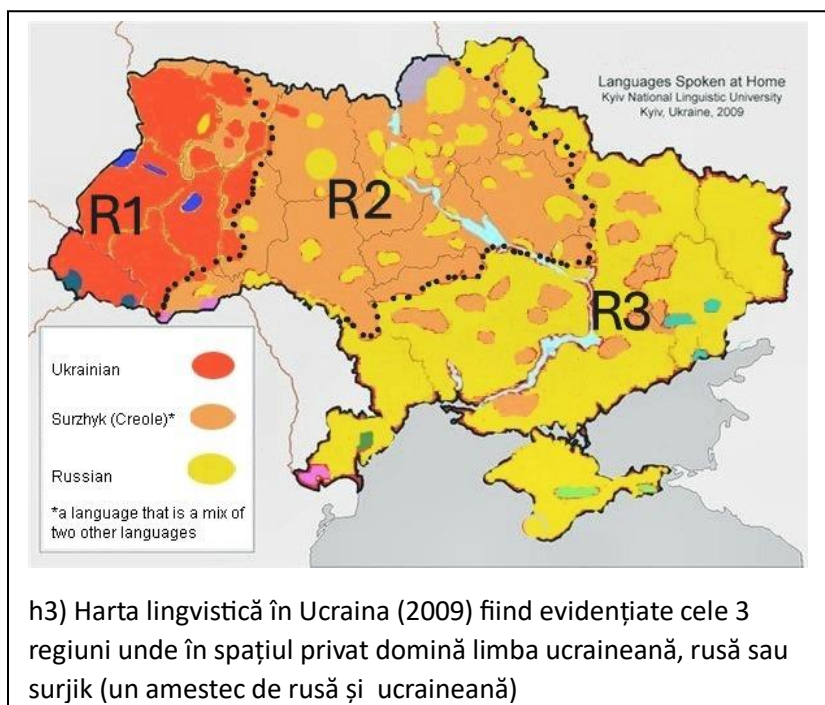
Impusă prin forță (14) această construcție statală a reușit să obțină recunoașterea părților implicate, respective comunitățile în conflict dar și Serbia, respectînd, oarecum, prevederea (Acordul Helsinki) de neschimbare a granițelor stabilite după Al Doilea Război Mondial, decât cu acordul părților. (15)

Deși cu destule diferențe, situația din Bosnia-Herțegovina ar putea fi privită ca o oglindire a actualei situații din Ucraina.

Adică un stat sfâșiat de confruntarea altor puteri statale, dar în care războiul ia în mare parte și forma unui conflict intern, legat de diversitatea etnică.

Și astfel, această pace, impusă de SUA slavilor din Balcani, pare să fie singura soluție în conflictul slavilor de răsărit - rușii și ucrainenii - pornind de la harta privind comunitățile etnice (h2)

O soluționare pe termen lung - o Ucraină de tip confederal.

Viitoarea federație ar putea să cuprindă o regiune bilingvă ruso-ucraineană în partea centrală, (R2) incluzând și capitala Kiev, în care pot exista unele structuri specifice, pentru cele două comunități, (cum sunt cele stabilite pentru bosniaci și croați în Federația Bosniacă), apoi regiunile dominate de ruși în sud și est (R3) urmând să aibă o organizare proprie, iar partea de vest, (R1) să fie constituită dintr-o structură dominată de ucraineni.

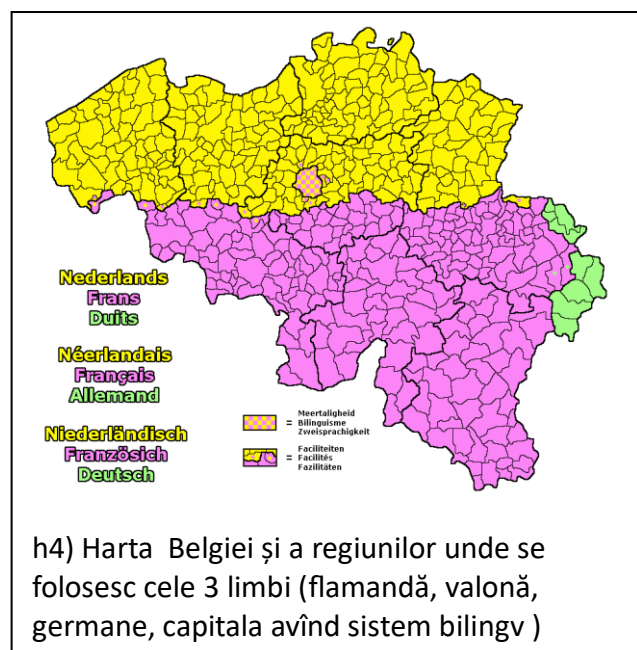
Desigur este nevoie și de o legislație și eventual organizare specifică acestor trei regiuni pentru micile zone dominate de alte minorități (polonezi, unguri, români) prezenți în special în partea de vest dar și în Nordul Mării Negre. (h3)

Belgia o federație cu 3 comunități în Europa de Vest

O astfel de alcătuire poate fi viabilă căci de mai bine de 40 de ani Belgia are o structură federală cu o zonă flamandă cu Parlamentul ei, o zonă francofonă cu propriul Legislativ iar capitala Bruxelles reunește cele două comunități, flamandă și valonă. (16)

Mai mult, există și o regiune la granița cu Germania organizată ca o structură separată cuprinzând populația germanofona, germana fiind a treia limbă oficială alături de flamandă și valonă. (h4)

Organizare actuală a Belgiei, realizată în mai multe etape, (17) a fost marcată de tensiuni între comunități, dar fără să se ajungă la conflicte armate, precum au fost cele din Bosnia-Herțegovina și Ucraina.

O astfel de alcătuire confederală se pare că este inevitabilă, dacă se dorește o formulă de păstrare a granițelor sale, căci existența Ucrainei în forma sa moștenită din epoca sovietică nu mai este posibilă.

Ucraina va fi un stat cu o structură federală/confederală pentru mai multe comunități sau urmează să fie un stat dominat de ucraineni, dar mai mic decât era până acum, celelalte comunități etnice urmând să se regăsească într-o altă organizare.

Desigur acest proiect de pace implică în primul rând acordul SUA, care au controlul Ucrainei (18) și rolul decisiv în acest război (19) și care vor trebui să ofere garanții celor două părți aflate direct în conflict, privind securitatea.

Este nevoie de o negociere flexibilă și multe concesii căci este dificil ca Rusia să anuleze anexarea regiunilor cucerite în timpul războiului, dar în același timp va fi greu și pentru partea ucraineană să renunțe la Crimeea, ce i-a fost transferată în cadrul URSS-ului printr-un act mai mult administrativ decât un acord între state și a fost pierdută înainte de noua fază a conflictului declanșată în anul 2022.

Așa cum s-a întâmplat și în Bosnia-Herțegovina un tratat de pace presupune și multe alte clauze

Între acestea ar fi obligația părților de a respecta drepturile omului, recunoașterea dreptului refugiaților de a se întoarce la locurile de origine și de a fi compensați pentru proprietățile pierdute, păstrarea monumentelor istorice, etc (20)

Elementul essential, pe lângă organizarea administrativ-teritorială, ar fi garanții de securitate pentru Rusia, prin abandonarea extinderii NATO în Ucraina, dar și identificarea unei soluții de securitate pentru viitoarea Federație Ucraineană, inclusiv prezența temporară a unor forțe internaționale, ne implicate anterior în conflict.

Va rămâne deschisă- sau probabil abandonată- problema tragerii la răspundere a membrilor unității Azov acuzați, de crime de război în regiunile Donbas și Lugansk, (21) precum și sancționarea unor combatanți ruși acuzați de fapte similare. (22)

La fel va fi abandonată probabil și tema unor despăgubiri pentru distrugerile din acestui război.

Acest proiect de pace trebuie însă recunoscut și actualizat chiar de autorul său, SUA, existând totuși pericolul, deși situațiile sunt similare, ca administrația de la Washington să considere că soluția oferită în Bosnia-Herțegovina nu mai este acceptabilă pentru Ucraina, deși varianta unei structuri confederale pare cea mai viabilă și pare a fi singura pentru menținerea Ucrainei în granițele sale stabilite prin tratatul de pace stabilit după Al Doilea Război Mondial.

Este discutabil totuși și dacă o astfel de pace ar putea fi încheiată de actualul guvern de la Kiev, care a insistat pe o respingere a oricăror concesii, sperând să își impună prin forța militară propria viziune, (23) cu dominație excesivă sau chiar unică a elementului ucrainean (24) a unui stat unitar și puternic militarizat față de perioada anterioară, inclusiv cu o viitoare apartenență la NATO. (25)

Silviu Șomîcu

Note

1) <https://www.les-crisis.fr/25-cartes-et-graphiques-ukraine/>

2) <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/>

- 3) <https://www.bbc.com/news/world-europe-26079957>; https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2014-002128_EN.html?redirec
- 4) https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89conomie_de_l%27Ukraine;
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/01/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine_e95955bf/c7e694aa-en.pdf
- 5) https://fr.wikipedia.org/wiki/Pertes_humaines_de_la_guerre_russo-ukrainienne; https://mpira.ub.uni-muenchen.de/120781/1/MPRA_paper_120779.pdf
- 6) S. Somicu, Ucraina, în căutarea identității statale : scurtă istorie - <http://ssrm.ro/userfiles/01%20Ucraina-identitate.pdf>
- 7) Ibidem.
- 8) <https://enseignants.lumni.fr/parcours/1154/1991-2022-l-ukraine-une-independance-entree.html>
- 9) https://fr.wikipedia.org/wiki/Op%C3%A9ration_Deny_Flight ;
https://fr.wikipedia.org/wiki/Bombardement_de_la_Bosnie-Herz%C3%A9govine_par_l%27OTAN_en_1995
- 10) https://ro.wikipedia.org/wiki/Acordul_de_la_Dayton
- 11) https://fr.wikipedia.org/wiki/F%C3%A9d%C3%A9ration_de_Bosnie-et-Herz%C3%A9govine
- 12) https://en.wikipedia.org/wiki/Cantons_of_the_Federation_of_Bosnia_and_Herzegovina
- 13) https://ro.wikipedia.org/wiki/Organizarea_administrativ%C4%83_a_Bosniei_%C8%99i_Herz%C8%99egovinei
- 14) https://fr.wikipedia.org/wiki/Bombardement_de_la_Bosnie-Herz%C3%A9govine_par_l%27OTAN_en_1995
- 15) <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/35947>
- 16) https://ro.wikipedia.org/wiki/Belgia_vezi_și https://ro.wikipedia.org/wiki/Regiunile_Belgiei_și
https://ro.wikipedia.org/wiki/Politica_Belgiei
- 17) https://fr.wikipedia.org/wiki/Histoire_constitutionnelle_de_la_Belgique
- 18) <https://www.libertatea.ro/stiri/sua-i-au-cerut-lui-volodomir-zelenski-sa-returneze-washingtonului-184-de-miliarde-de-dolari-5086721>
- 19) <https://www.g4media.ro/zelenski-daca-sua-taie-ajutorul-atunci-cred-ca-vom-pierde-razboiul.html>
- 20) https://ro.wikipedia.org/wiki/Acordul_de_la_Dayton
- 21) <https://reseauinternational.net/pascal-praud-denonce-les-tortures-du-bataillon-nazi-azov-contre-les-ukrainiens-attaches-denudes-et-fouettes/>; <https://reseauinternational.net/mardi-noir-larmee-ukrainienne-a-massacre-les-civils-de-selidovo-en-rpd/>
- 22) <https://www.amnesty.fr/conflits-armes-et-populations/actualites/ukraine-guerre-russe-deux-ans-dix-ans-2014-2022>
- 23) <https://romania.europalibera.org/a/planul-de-victorie-al-ucrainei/33130764.html>
- 24) <https://www.agerpres.ro/politica-externa/2019/10/04/toate-scolile-romanesti-din-ucraina-vor-trece-la-predarea-in-limba-ucraineana-din-2023-ministru--380423>
- 25) <https://romania.europalibera.org/a/planul-de-victorie-al-ucrainei/33130764.html>

Hărți

- h1)- Harta evolutiei istorice a Ucrainei - https://www.researchgate.net/figure/Map-at-http-stanislavsorg-category-ukraine-russia-page-2-Accessed-22-Mar-2018_fig4_327984768
- h2) https://www.researchgate.net/figure/General-location-map-of-Bosnia-Herzegovina-showing-the-IEBL-and-major-settlements_fig1_270154381
- h3) <https://newcoldwar.org/wp-content/uploads/2015/03/Language-map-of-Ukraine-2009.jpg>
- h4) https://ro.wikipedia.org/wiki/Belgia#/media/Fi%C8%99ier:Languages_Belgium.png